

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 22. kolovoza 2007.

Grgur Nazijanski, pjesnik Boje blizine

Draga braćo i sestre,

slijedeći portrete velikih otaca i naučitelja Crkve, koje nastojim prikazati u ovim katehezama, posljednji sam put govorio o Grguru Nazijanskom, biskupu iz IV. stoljeća, a danas bih htio dopuniti sliku o njemu. Pokušat ćemo danas proučiti nešto od njegova nauka. Razmišljajući o poslanju što mu ga je Bog povjerio, ovaj je veliki teolog zaključio: "Stvoren sam kako bih se svojim djelima uspeo do Boga" (Oratio 14,6 de pauperum amore: PG 35,865). Doista je i stavio u slubu Boga i Crkve svoj talent spisatelja i govornika. Sastavio je brojne govore, razne homilije i panegirike, mnoga pisma i poetska djela (gotovo 18.000 stihova!). Djelatnost mu je bila doista čudesno plodna. Shvatio je da je to bilo poslanje što mu ga je Bog povjerio: "Sluga Riječi, prijam uz otajstvo Riječi. Neka se ne dogodi da ikad prihvatim zanemariti ovo dobro. Ovaj poziv cijenim i drag mi je, iz njega dobijam više radosti nego iz svih drugih stvari zajedno" (Oratio 6,5: SC 405,134; usp. Oratio 4,10).

Ovaj je Nazijanac bio ponizan čovjek, a u svome je ivotu uvijek gledao djelovati u korist mira u Crkvi svoga vremena, koju su razdirale nesloge i krivovjerja. Evanđeoskom hrabrošću trudio se pobijediti vlastitu srameljivost kako bi navijestio istinu vjere. Duboko je u sebi osjećao tenju da se približi Bogu i da se s njime sjedini. To on sam izriče u jednoj svojoj pjesmi u kojoj kaže: među "velikim vodama mora ivota, / s ovu i onu stranu uzburkana olujnim vjetrovima, / ... / samo jedno mi je drago, samo to je moje bogatstvo, / utjeha i zaborav muka, / svjetlost Svetoga Trojstva" (Carmina [historica] 2,1,15: PG 37,1250ss.).

Grgur je pomagao da zasija svjetlost Trojstva braneći vjeru proglašenu na Nicejskom saboru:

samo jedan je Bog u tri istobitne i različite osobe: Ocu, Sinu i Duhu Svetomu -, "trostruko svjetlo koje je samo jedno / sjaj se sastavlja" (Večernji himan: Carmina [historica] 2,1,32: PG 37,512). Stoga Grgur uvijek iznova, zajedno sa svetim Pavlom (1Kor 8,6), izjavljuje: "za nas je samo jedan Bog, Otac, od kojega je sve; jedan Gospodin, Isus Krist, po kojemu je sve; i jedan Duh Sveti, u kojemu je sve" (Oratio 39,12: SC 358,172).

Grgur je jasno naglašavao puno čovječstvo Kristovo. Da bi otkupio čovjeka u cjelini njegova tijela, duše i duha, Krist je na se primio sve sastavnice ljudske naravi, inače čovjek ne bi bio spašen. Protiv Apolinarijeva krivovjerja, po kojem Isus Krist nije primio razumnu dušu, Grgur se suočava s tim problemom u svjetlu otajstva spasenja: "Što Krist nije uzeo na se, nije bilo ni ozdravljeno" (Ep. 101,32: SC 208,50), a da Krist nije imao "razumni intelekt, kako bi mogao biti čovjek?" (Ep. 101,34: SC 208,50). Postavši čovjekom, Krist nam je dao mogućnost da i mi postanemo poput njega. Tako Grgur Nazijanski poučava: "Gledajmo da budemo poput Krista, jer i Krist je postao poput nas: da postanemo bogovi po njemu, budući da je i on, po nama, postao čovjekom. Uzeo je na sebe lošije, da bi nama darovao najbolje" (Oratio 1,5: SC 247,78).

Marija, koja je dala ljudsku narav Kristu, istinska je Majka Boja (Bogorodica, Theotokos: usp. Ep. 101,16: SC 208,42), a poradi svoga uzvišenoga poslanja bila je "unaprijed očišćena" (Oratio 38,13: SC 358,132, ovo je poput nekog dalekog navještaja dogme o Bezgrešnom začecu). Marija je predložena za uzor kršćanima, posebice djevicama, te kao pomoćnica koju valja zazivati u potrebama (usp. Oratio 24,11: SC 282,60-64).

Grgur nas podsjeća da, kao ljudske osobe, moramo biti solidarni jedni s drugima. Stoga piše: "'Mi smo svi jedno u Gospodinu' (usp. Rim 12,5), bogati i siromašni, robovi i slobodni, zdravi i bolesni; i samo je jedna Glava iz koje sve proistječe: Isus Krist. I kao što to čine i udovi istoga tijela, svatko se ima brinuti o svakome i svi o svima." Potom, govoreći o bolesnima i osobama u teškoćama, zaključuje: "Ovo je jedino spasenje našega tijela i naše duše: ljubav prema njima" (Oratio 14,8 de pauperum amore: PG 35,867ab). Grgur naglašava da čovjek mora oponašati dobrotu i ljubav Boju, pa stoga preporučuje: "Ako si zdrav i bogat, olakšaj potrebe onoga koji je bolestan i siromašan; ako nisi pao, pomози onome koji je pao i ivi u patnji; ako si radostan, utješi alosnoga; ako si sretan, pomози onome koga nagriža nesreća. Daj Bogu dokaz da ga častiš, jer si jedan od onih koji mogu činiti dobro, a ne od onih koji imaju potrebu da im se čini dobro... Budi bogat ne samo imanjem, nego i milosrđem; ne samo zlatom, nego i krepošću, ili još bolje, budi bogat samo njome. Prevladaj loš glas svoga blinjega i dokai se bolji od sviju; budi Bog unesrećenome, oponašajući milosrđe Boje" (Oratio 14,26 de pauperum amore: PG 35,892bc).

Grgur nas uči ponajprije vanosti i potrebi molitve, pa kae: "potrebno je spominjati se Boga češće no što dišemo" (Oratio 27,4: PG 250,78), jer molitva je susret eđi Boje s našom eđi. Bog eđa da mi imamo eđe za njim (usp. Oratio 40,27: PG 358,260). U molitvi moramo obratiti svoje srce Bogu, predajući se njemu kao prinos što ga valja očistiti i preobraziti. U molitvi vidimo svoje maske i uranjamo u istinu i slušanje Boga, hraneći plamen ljubavi.

U jednoj svojoj pjesmi, koja je u isto vrijeme i razmatranje nad smislom ivota i implicitno zazivanja Boga, Grgur piše: "Imaš zadatak, dušo moja, / veliki zadatak, ako hoćeš. / Prouči ozbiljno sebe samu, / svoje biće, svoju sudbu; / odakle stieš i gdje ćeš morati otpočiniti; / gledaj da spoznaš je li ivot to što iviš / ili je tu nešto više. / Imaš zadatak, dušo moja, / očisti stoga svoj ivot: / promotri, molim, Boga i njegova otajstva, / istrai što je bilo prije ovog svijeta / i što je on za tebe, / odakle je došao, i koja će biti njegova sudba. / Evo tvoje zadaće, / dušo moja, / očisti stoga svoj ivot" (Carmina [historica] 2,1,78: PG 37,1425-1426). Neprekidno ovaj sveti biskup traži Kristovu pomoć, kako bi bio pridignu i nastavio svoj hod: "Razočarao sam se, Kriste moj, / zbog svoje velike preuzetnosti: / iz visina pao sam vrlo nisko. / No pridigni me sada ponovno, jer vidim / da sam sâm sebe prevario; / ako se još uvijek previše uzdam u sebe, / odmah ću pasti, a pad će biti presudan" (Carmina [historica] 2,1,67: PG 37,1408).

Grgur je, dakle, osjetio potrebu da se približi Bogu kako bi nadvladao umor tijela. Iskusio je polet duše, ivost osjećajnoga duha i nestabilnost prolazne sreće. Za njega, u drami ivota nad kojim je visio uteg svijesti o vlastitoj slabosti i bijedi, iskustvo Boga uvijek je iznijelo pobjedu.